

STORTINGET

Representantforslag 75 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård

Dokument 8:75 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård om å stramme inn karanteneordningen for tidligere medlemmer av regjeringen, statssekretærer og politiske rådgivere i regjeringsapparatet

Til Stortinget

Bakgrunn

Det har vært flere saker både nå og tidligere hvor tidligere statsråder – eller andre fra regjeringsapparatet – har tøyd grensene for hva som utløser karantene, og hvordan reglene skal følges i karantene etter perioden som politikere.

Den ene problemstillingen har vært at det opprettes et konsultentselskap kort tid før etterlønsperioden går ut, og dermed blir karanteneperioden forlenget med tre måneder. Så etter en tid blir selskapene avvirket med liten eller ingen inntekt.

I en senere sak har karantenenemnda kommet til at en tidligere statsråd har brutt reglene. De har imidlertid kun gitt vedkommende en advarsel, og ikke en følbare reaksjon. Disse eksemplene illustrerer forskjellene mellom behandlingen toppolitikere får, og de reaksjonene andre som får ytelse fra det offentlige, får.

Forslagsstillerne er klar over at det arbeides med å nedsette et utvalg for å se på reglene, men mener allikevel at Stortinget bør gi klarere bestillinger til utvalget om et minimum av innstramminger, i tråd med det som fremmes i dette forslaget.

Forslagsstillerne mener at Stortinget må presisere at det bør gjøres flere endringer i hvordan karanteneordningen er utformet, hvem som håndhever reglene, og hvilke reaksjoner som kan komme ved brudd. Reglene bør ligge tettere opp mot den situasjonen resten av befolkningen opplever dersom de mister jobben eller bryter reglene for ytelse fra det offentlige. Dette er viktig for å beholde tillit i befolkningen og motvirke politikerforakt.

Endre karantenenemndas sammensetning

Karantenenemnda som behandler saker knyttet til karantenerregelverket, består av personer med ulik faglig bakgrunn. Slik det fremgår av dagens forskrift, skal to av medlemmene ha vært statsråd, statssekretær eller politisk rådgiver. Det gjør at det reelt sett hele tiden vil være tette bindinger til toppolitikken. Nemnda skal ha personer fra både offentlig og privat næringsliv og være faglig uavhengig. Det legges ikke stor vekt på erfaring fra andre kontrollinstanser.

Forslagsstillerne mener at det er nødvendig å fjerne båndene mellom de som skal behandle saker om karantene, og de som skal bli underlagt karantene. Det er ingen grunn til at det er nødvendig med tidligere statsråder i nemnda. Saksbehandlingen burde i stedet legges til en instans som ikke har bindinger til tidligere toppolitikk. Det kan for eksempel være Nav Kontroll.

Stramme inn på omgåelse ved opprettelse av selskap e.l.

Det har vært flere hendelser hvor det fremstår som om det spekuleres i å etablere en konsulentvirksomhet etter at en statsråd/statssekretær har gått ut av sin stilling, men før perioden for etterlønn går ut. Slik blir det

utløst karantene og dermed tre måneders ytterligere godtgjørelse.

Forslagsstillerne mener at det i utgangspunktet er legitimt å etablere seg i et felt man har fått kompetanse på. Men regelverket åpner også for en adgang til spekulativ etablering, slik at man kan unnlate å melde seg som arbeidssøker og ta arbeid for å forsørge seg selv i ytterligere tre måneder. Dette kan løses på ulike måter, og forslagsstillerne vil derfor fremme alternative forslag til behandling.

I utgangspunktet er formålet med karantene å sikre klare regler og tillit til at den informasjonen en person får med seg fra sin stilling i en regjering, ikke skal brukes til personlig vinning eller skape usikkerhet om en persons uavhengighet. Det vil for eksempel være uproblematisk å bli ilagt karantene når en person går tilbake til jobb i en bransje som er omfattet av ansvarsområdet i regjeringen, eller får en ny jobb innenfor samme område. Derimot mener forslagsstillerne at dersom personen selv oppretter selskaper i etterlønsperioden innenfor områder som vil utløse karantene, har vedkommende selv valgt denne situasjonen. Forslagsstillerne ønsker derfor å foreslå at dette vil utløse karantene i tråd med regelverket, men at det i disse tilfellene ikke skal utbetales godtgjørelse i perioden. Det er ingenting som tilsier at vedkommende ikke kan og skal ta annet urelatert arbeid i denne perioden.

Et annet alternativ er å innføre en bestemmelse i regelverket for å kunne slå ned på det som er rene omgåelser. Det er mulig å formulere en regel om at direkte omgåelse vil kunne utløse krav om tilbakebetaling. Dette vil være en skjønnsmessig vurdering og kan blant annet baseres på aktivitet i ettertid eller annen dokumentasjon om hvordan arbeidet var. Til sammenligning er det i skatteretten en generell omgåelsesnorm mot uønsket tilpasning til skatteregelverket. Det er ikke direkte overførbart til andre rettsområder, men i dette tilfellet bør det være en mulighet for å slå ned på direkte misbruk av reglene for karantene. Forslagsstillerne ønsker derfor som et alternativ å fremme et forslag om innføring av en bestemmelse om å reagere på omgåelse.

Strengere reaksjoner ved brudd på bestemmelsene

Ved brudd på bestemmelsene i karanteloven er det i dag tre mulige reaksjoner: pålegg og tvangsmulkt, administrativ inndragning og overtredelsesgebyr.

Så vidt forslagsstillerne kjenner til, er det ikke brukt andre reaksjonsformer enn pålegg i enkelte saker. Ingen av reaksjonsformene gir grunnlag for å kreve tilbakebetaling av uretmessig utbetalt lønn eller risiko for straff. For andre offentlige ytelser etter folketrygdloven, slik som AAP eller dagpenger, ligger det derimot en generell straffebestemmelse for ikke å ha gitt riktige opplysninger.

En som har fått et overtredelsesgebyr, kan prøve gebyret for retten. Da kan retten prøve alle sider av saken, slik som ved andre vedtak fattet av myndighetene. Men det er i dag ikke mulig å straffe noen for å ha gitt gale opplysninger til karantenenemnda på tilsvarende vis som det er etter folketrygdloven. Dette forutsetter at det ikke er grunnlag for å slå fast brudd på noen av straffelovens bestemmelser.

Forslagsstillerne mener at det ved grovt uaktsomt eller forsettlig overtredelse av bestemmelsene i karanteloven skal reageres med et overtredelsesgebyr, og at det dermed bør endres fra en «kan»-bestemmelse slik det er i dag. Det er ingen grunn til at listen skal legges så høyt for å gi overtredelsesgebyr, slik det gjøres i dag. Brudd på karantenebestemmelsene er alvorlig og rammer tilliten til samfunnet og politikere. Det bør derfor få klare reaksjoner. Det er ingen grunn til at listen her skal ligge høyere enn for andre personer som bryter reglene for ytelser fra staten.

Det er i dag ikke mulig å kreve tilbake godtgjørelse som er gitt. Forslagsstillerne mener det bør være en hjemmel i lovverket for å kreve tilbake uretmessig utbetalt godtgjørelse, slik det er for andre offentlige ytelser. Der er reglene strenge, og det er utstrakt kontroll med at reglene følges. I de tilfellene karanteloven omfatter, handler det også om personer som har hatt høye stillinger med stor makt, og det er derfor ikke urimelig med en ekstra reaksjon i tillegg til det som ligger i dagens regler med inndragning av det som er tjent på virksomheten utført i strid med karantenen.

Stramme inn regler for etterlønn

Det er behov for å ha like strenge regler for slik etterlønn som det er for andre arbeidsfrie ytelser fra fellesskapet. I dag har regjeringsmedlemmer krav på følgende:

«Medlemmer av Regjeringen tilstås fratredelsesytelse (regulativmessig lønn) i én måned fra den dag de fratrer, men i inntil tre måneder dersom vedkommende ikke har lønns-/næringsinntekt, pensjon eller lignende.»

Det gis derimot ikke en månedsutbetaling til personer som returnerer til Stortinget. Forslagsstillerne mener at regelverket bør ligge så tett opp mot reglene som gjelder for vanlige folk, som mulig. Det er ingen andre som har mulighet til å få en full ytelse fra det offentlige samtidig som de mottar full lønn eller lignende. Det bør derfor ikke være slik at det gis en ekstra lønning samtidig med at personen har inntekt, uavhengig av hvor inntekten kommer fra. Forslagsstillerne vil derfor foreslå å fjerne denne muligheten for dobbeltbetaling.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre regelverket slik at kontroll av karanteneperioden legges til en eksisterende kontrollinstans for lignende ytelser, som eksempelvis Nav Kontroll. Kontrollinstansen skal ikke ha medlemmer som er tidligere statsråder, statssekretærer eller politiske rådgivere i regjeringsapparatet.
2. Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i karanteneordningen slik at personer som oppretter selskaper i etterlønsperioden innenfor områder som vil utløse karantene, får karantene, men ikke lønn utbetalt i den perioden, eller utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en
3. bestemmelse i karanteneperioden som regulerer at det å spekulere i å opprette selskaper eller tilsvarende for å forlenge karanteneperioden ikke skal være lov, og at det i slike tilfeller skal utløses krav om tilbakebetaling av godtgjørelsen.
4. Stortinget ber regjeringen foreslå endring i ordningen for etterlønn til medlemmer av regjeringen, statssekretærer og politiske rådgivere, slik at de som har lønns-/næringsinntekt, pensjon eller lignende etter fratredelse, ikke får utbetalt fratredelsesytelse i én måned, uavhengig av hvor inntekten stammer fra.
5. Stortinget ber regjeringen foreslå endring i ordningen for etterlønn til medlemmer av regjeringen, statssekretærer og politiske rådgivere, slik at de som har lønns-/næringsinntekt, pensjon eller lignende etter fratredelse, ikke får utbetalt fratredelsesytelse i én måned, uavhengig av hvor inntekten stammer fra.

25. februar 2020

Karin Andersen

Nicholas Wilkinson

Kari Elisabeth Kaski

Arne Nævra

Freddy André Øvstegård

